

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ

Κατηγορία	ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ
Έτος- Εξάμηνο	2ο Εξάμηνο
(ECTS)	12
Προαπαιτούμενα	ΝΑΙ – Α1α-β
Είδος διδασκαλίας	Εργαστηριακό
Διδάσκοντες	Βαζάκας Α. – Επικ.Καθ., Καραμανέα Π. – Επικ.Καθ., Τσακαλάκης Δ. – Αναπλ.Καθ.
Γλώσσα Διδασκαλίας	ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Συνοπτική περιγραφή μαθήματος:

Το μάθημα εστιάζει στη διερεύνηση νέων τύπων και μορφών τουρισμού και στην έκφρασή τους στην αρχιτεκτονική και στο τοπίο. Στα πλαίσια της αειφορίας και της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης αναζητούνται οι αστικές χωρικές και τυπολογικές διαμορφώσεις και δομές οι οποίες δίνουν συνέχεια στην πόλη, συγκροτούν κοινωνικούς χώρους, ενισχύουν την τοπική οικονομία συνδυαστικά, και εν γένει δίνουν προοπτική σε τόπους οι οποίοι κινδυνεύουν από τη μονοδιάστατη και εποχιακή αλλοίωση που επιφέρει ο τουρισμός.

Το μάθημα συνθέτει δύο κατευθύνσεις, του σχεδιασμού του τοπίου και της αρχιτεκτονικής. Η κάθε κατεύθυνση διαθέτοντας τα δικά της διακριτά εργαλεία προσφέρει τρόπους ανάλυσης ερμηνείας και εν τέλει συγκρότησης ενός συνόλου. Οι δύο κατευθύνσεις συνενώνονται σε ενιαία σχεδιαστική άσκηση μεταξύ Πόλης και Τοπίου σε συνέχεια της άσκησης του Χειμερινού εξαμήνου.

- **ΤΟΠΙΟ**

Θέμα των διαλέξεων είναι η διερεύνηση του όρου Τοπίο ως θεωρητική προσέγγιση και σχεδιαστική πρακτική στις αρχές του 21ου αιώνα. Η Αρχιτεκτονική Τοπίου ως μια διεπιστημονική στρατηγική από τη μεγάλη κλίμακα έως την κλίμακα της σχεδιαστικής μελέτης και της κατασκευαστικής εφαρμογής, αποτελεί μια διαδικασία μεταβολής, ανανέωσης και οικολογικής αποκατάστασης του σύγχρονου περιβάλλοντος διαβίωσης.

Εστιάζουμε στα τοπία της Μεσογείου με κύρια έμφαση στις παραλιακές περιοχές και στη σύγχρονη διαρκή μεταβολή τους υπό το πρίσμα του τουρισμού. Εστιάζουμε σε περιοχές όπου απαντώνται σε ένταση σχέσεις ανάμεσα σε ενδιαφέροντα, ευάλωτα, υποβαθμισμένα τοπία και στην τουριστική ανάπτυξη. Η Αρχιτεκτονική τοπίου ως δομικό εργαλείο συγκρότησης του χώρου, ως φορέας σχέσεων ανάμεσα στις φυσικές διεργασίες και τις συνθετικές φόρμες, ως παράμετρος που συνηγορεί σε θέματα ένταξης και ερμηνείας του τόπου, καλείται να αποτελέσει μέσο αειφόρου εμπλουτισμού της πόλης και της υπαίθρου.

Το διεπιστημονικό αντικείμενο του μαθήματος δίνει έμφαση σε θέματα οικολογικού σχεδιασμού με όρους βιωσιμότητας και αειφορίας, προσδιορίζοντας τα κριτήρια επέμβασης με βάση τα χαρακτηριστικά του Μεσογειακού τοπίου. Θα διερευνηθεί η παράμετρος του χρόνου

ως μεταβλητή στη συγκρότηση ενός τοπιακού χωρικού συστήματος, σε σύζευξη με την παράμετρο της τουριστικής ανάπτυξης και αναγέννησης.

- **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ**

Η σχεδιαστική άσκηση στηρίζεται σε τρεις άξονες: στο ότι οι παραλιακές πόλεις του νότου θα επενδύσουν στον ήπιο (θερινό και χειμερινό) τουρισμό, ότι ο προγραμματικός εμπλουτισμός του αστικού ιστού θα συμβάλει στην ύπαρξη μιας σταθερής πληθυσμιακής βάσης στην πόλη καθώς και στη σταδιακή απεξάρτησή της από το φαινόμενο του μαζικού τουρισμού και της «φθηνίας» που αυτό επιφέρει και τέλος, στην παραδοχή ότι η υφιστάμενη μικρή κλίμακα και διασπορά επενδύσεων υπό μορφή ιδιοκτησιών και επιχειρήσεων παρ' όλο που οδηγεί σε μια αποσπασματικότητα στο αστικό και φυσικό τοπίο εν τούτοις, συμβάλει σε ένα βαθμό στη διατήρηση (ή στην καθυστέρηση της αλλοίωσης) του χαρακτήρα και της ταυτότητας του τόπου καθώς οι αλλαγές στο τοπίο είναι αργές και μικρής κλίμακας.

Αστικός δημόσιος χώρος: Αναζητείται η δημιουργία ενός νέου αστικού ιστού, σε σύνδεση με τον υφιστάμενο, με ενότητα και χαρακτήρα. Είναι σημαντική τόσο η προσέγγιση από την πλευρά της θάλασσας, όπου ζητείται ένα αστικό μέτωπο με κατάλληλη κλίμακα, προγραμματική ποικιλία και ταυτότητα, , όσο και από την «εσωτερική» πλευρά του οικισμού, τους εγκάρσιους δρόμους που τον διασχίζουν και που μεταφέρουν τις κλίμακες και την ποικιλία του ιστορικού κέντρου στις παρυφές του.

Στόχοι Μαθήματος

Στόχος του μαθήματος είναι το υβριδικό αποτέλεσμα δημιουργίας ενός ανθρωπογενούς τουριστικού προϊόντος ανάμεσα στο τοπίο και στην κατασκευή, ανάμεσα στην ένταξη στο τοπίο και στην τουριστική τυπολογία στη Μεσόγειο.

Η άσκηση όσον αφορά το τοπίο έχει να κάνει με τη μεθοδολογική ανάγνωση και σύνθεση σε ένα τουριστικό Μεσογειακό τοπίο ακτής. Θα εξεταστούν υποβαθμισμένες περιοχές στην αστική και περιαστική περιφέρεια, ενδιάμεσοι χώροι στα αστικά όρια της σύγχρονης πόλης, φυσικές περιοχές και οικοσυστήματα της ακτής, υδάτινα συστήματα ποταμών, πολιτιστικά τοπία, τοπία υποδομής και αγροτικά τοπία. Σκοπός της μεθοδολογίας είναι η καλλιέργεια του τρόπου αντίληψης - ανάλυσης και διαχείρισης - σύνθεσης του τοπίου, με έμφαση στα παραλιακά τοπία της Μεσογείου που υπόκεινται σε τουριστικές πιέσεις. Τα τοπιακά εργαλεία διδάσκονται σε συνέργεια με το συναφές σχεδιαστικό αντικείμενο του Αρχιτεκτονικού-Αστικού Σχεδιασμού, με σκοπό να επιτευχθεί μία ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγιση χωρικής αναγέννησης σε υποβαθμισμένα ή υπό αλλοίωση τουριστικά τοπία. Το ερευνητικό ερώτημα της κτιριακής αρχιτεκτονικής άσκησης είναι αν, μέσω της συναίνεσης και της συνεργασίας των παραγόντων που επιδρούν στο χώρο (ιδιοκτήτες γης, επιχειρηματίες, διοικητικοί , αιρετοί πολιτικοί κλπ) μπορούν να προκύψουν νέοι υβριδικοί κτιριακοί τύποι τέτοιας κλίμακας, ώστε να έχουν σημαντική επίδραση συνολικά στην πόλη και το ύψος της. Η ιδέα αυτή αφορά ουσιαστικά το σενάριο μιας «από τα κάτω» (bottom up) προσέγγισης στο σχεδιασμό του χώρου η οποία θεωρεί το υφιστάμενο ιδιοκτησιακό καθεστώς ως δεδομένο και «χτίζει» πάνω σε αυτό. Η άσκηση έχει δύο πτυχές αλληλεξαρτώμενες μεταξύ τους: τοπίο και κατασκευή.

Εργασία εξαμήνου/Τρόπος αξιολόγησης

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΑΡΑΔΟΤΕΩΝ

- Α' φάση εργαστηρίου: Ανάλυση, χαρτογράφηση, διάγνωση περιοχής μελέτης.
- Β' φάση εργαστηρίου: Κεντρική ιδέα, στρατηγική επέμβασης, εργαλεία επέμβασης.
- Γ' φάση εργαστηρίου: Σύνθεση πρότασης, σχεδιασμός σε διάφορες κλίμακες από 1/5000, 1/2000, 1/500, 1/200, 1/50, λεπτομέρειες, τρισδιάστατες απεικονίσεις.
- Δ' φάση εργαστηρίου: Τελική παρουσίαση στις εξετάσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αίσωπος, Γ. (2015). *Τοπία Τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα*. Αθήνα: Δομές.

- Alexander, Christopher. (1980) A Pattern language = Un lenguaje de patrones : ciudades, edificios, construcciones. Barcelona: Gustavo Gili
- Amidon, Jane. (2001) Radical landscapes: reinventing outdoor space. London: Thames & Hudson
- Andrews, Malcolm. (1999) Landscape and Western art. Oxford: Oxford University Press
- Appleyard, Donald; Lynch, Kevin; Myer, John R.. (1964) The view from the road. Cambridge: The MIT Press
- Appleton Jay (1996). The experience of Landscape. ed. Wiley
- Bateson, Gregory. (1984) La nature et la pensée: esprit et nature: une unité nécessaire. Paris: Seuil, 1984.
- Bell, Simon. (2004) Elements of visual design in the landscape. 2nd ed.. London: Spon Press
- Benoist-Méchin. (1975) 'L'homme et ses jardins, ou, Les métamorphoses du Paradis terrestre. Paris: Albin Michel, cop.
- Betsky, Aaron. (2001) Revelatory landscapes. San Francisco: San Francisco Museum of Modern Art
- Betsky Aaron (2006). Landscapers, Building with the land. ed. Thames and Hudson
- Birksted, Jan. (2000) Landscapes of memory and experience. London: Spon Press,
- Chadwick, George F. (1966) The park and the town: public landscape in the 19th and 20th centuries. London: The Architectural Press,
- Clark, Kenneth. (1994) L'Art du paysage: (landscape into art). Paris: Gérard Monfort
- Clement Gilles (2005). Manifesto of the 3rd Landscape. Sujet/Objet
- Corner James, Reed Peter (2005) Groundswell. Constructing the contemporary landscape. MOMA
- Corner, James. (2000) Taking measures across the American landscape. New Haven: Yale University Press
- Corner James (1999) Recovering Landscape: Essays in Contemporary Landscape Theory. Princeton Architectural press
- Corner James (1999) Recovering Landscape: Essays in Contemporary Landscape Theory. Princeton Architectural press
- Cauquelin Anne (2000). L' invention du paysage . PUF
- Jellicoe Geoffrey and Susan (1995). The Landscape of Man. Shaping the environment from prehistory to the present day. ed. Thames and Hudson
- Mc Harg Ian (1992). Design with nature. ed. John Wiley and Sons inc.
- Waldheim Charles (2006) The Landscape Urbanism Reader Princeton Architectural press
- Steenbergen Clemens, Wouter Reh (1996). Architecture and Landscape. The Design Experiment of the Great European Gardens and Landscapes. ed. Prestel
- Wrede S., Howard Adams W. (1994). Denatured Visions. ed. MOMA
- Trieb Marc (1993). Modern Landscape Architecture: A critical review. ed. MIT press
- Laurie Michael (1975). An introduction to Landscape architecture. ed. Elsevier
- Clark Kenneth (1988). L' art du paysage. ed. Gerard Monfort,
- Cauquelin Anne (2000). L' invention du paysage .ed. PUF
- Marcel O (1989). Composer le paysage. ed. Champ Vallon

- Joan Busquets in collaboration with Felipe Correa (2006). Cities x lines: a new lens for the urbanistic project. ed. Harvard University-Graduate school of design
- Catalogue of the I Biennial of European Landscape Architecture (1999). Remaking Landscapes. ed COAC Barcelona
- Catalogue of the II Biennial of European Landscape Architecture (2001). Gardens in arms. ed COAC Barcelona
- Catalogue of the III Biennial of European Landscape Architecture (2003). Only with nature. ed COAC Barcelona
- Catalogue of the IV Biennial of European Landscape Architecture(2006). Landscape: Product/Production. ed COAC Barcelona
- Catalogue of the V Biennial of European Landscape Architecture (2008). Storm and stress, ed COAC Barcelona
- Catalogue of the VI Biennial of European Landscape Architecture (2010). Liquid landscapes, ed PAYSAGE
- Θεανώ Τερκενλή, 1996, Το πολιτιστικό τοπίο: γεωγραφικές προσεγγίσεις
- European 8, European results, European urbanity
- [Francesco Careri](#), 2009, Walkscapes- Walking as an Aesthetic Practice, Series [Land&Scape](#) ed. Gustavo Gilli
- YVES BRUNIER, LANDSCAPE ARCHITECT PAYSAGISTEED. ARC EN REVE CENTRE D' ARCHITECTURE BIRKHAUSER, 1996

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (ενδεικτικά)

- TOPOS MAGAZINE
- AT MAGAZINE a + t in common I,II,III,IV – COLLECTIVE SPACES
- Techniques & Architecture no 486, no 487
- L' Architecture d' aujourd'hui no 363
- Pages paysages
- The landscape journal magazine
- PAISEA